

SIFATLI RESTAVRATSIYA - MUVAFFAQIYATLI DAVOLASH KALITI

Tursunova G. J

Magistrant, Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro

Davlat tibbiyot instituti,

Buxoro, 200100

ANNOTATSIYA

Restavratsiya jarayonida material va usulni tanlash muammosi hozirgi vaqtda dolzarbdir. Axir, stomatologiya bozorida kariyes bo'shliqlarini to'ldirish uchun turli xil plomba materiallari taqdim etiladi. Ushbu maqolada tishlarning chaynov yuzasini sendvich texnikasi (Filtek Ultimate & Vitremer (3M ESPE)) va CB Flow texnikasi (Filtek Ultimate & Filtek Flow (3M ESPE)) bilan to'ldirish samaradorligining qiyosiy tahlili o'tkazildi. Tadqiqot 60 ta olingan tishlar ustida o'tkazildi. Samaradorlikni baholash mezonlari sifat va miqdoriy (morfometrik) usullar edi. Tadqiqot natijalari ikkala o'rganilayotgan guruhning plomba materiallarining yuqori muhrlanish qobiliyatini ko'rsatdi, ammo oquvchan kompozitsion va pastaga o'xshash kompozitsiyaning kombinatsiyasi tish to'qimalariga yaxshiroq chegaraviy moslashishni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: restavratsiya, germetizm, plomba materiali.

Stomatologiya bozorida paydo bo'lgan juda ko'p yangi materiallar bilan stomatolog oldida materialning tish to'qimalariga yopishishi, qisqarishi va eskirishini oldini olish tufayli mikroorganizmlarning ko'payishi uchun nomaqbul muhit yaratish asosiy vazifa sifatida turibdi. Aksincha, plomba va tish o'rtasidagi chegarada qoldiq chekka o'tkazuvchanlik paydo bo'lib, ikkilamchi tish kariesining rivojlanishiga olib keladi [3]. Ushbu masala bo'yicha munozara ilmiy va tibbiy adabiyotlar

ma'lumotlari, tadqiqotchilar, amaliyotchilar tomonidan olingan ilmiy faktlar bilan oldindan belgilanadi, ular o'z ishlari bilan "plomba tishlari" chegarasida chekka o'tkazuvchanlik hodisalarini ishonchli tasdiqlaydilar [1]. Yillar davomida turli xil plomba materiallari va karies bo'shliqlarini to'ldirish usullari taklif qilingan va foydalanish uchun tavsiya etilgan [4].

Tadqiqot maqsadi. Molyar va premolyarlarning chaynov yuzasida karioz bo'shliqlarni tiklash misolida CB-Flow usuli va sendvich texnikasi samaradorligini qiyosiy baholash.

Materiallar va usullar. Tadqiqotlar klinik ko'rsatkichlarga ko'ra olib tashlangan 60 ta tishda o'tkazildi, ularda Black bo'yicha I sinf bo'shliqlari dentinning o'rta uchdan bir qismida tayyorlangan. Keyinchalik, tayyorlangan material ikki guruhga bo'lingan. I guruhda (30 tish) Filtek Ultimate (3M ESPE) kompozit material bilan birgalikda Vitremer shisha ionomer tsement yordamida yopiq sendvich texnikasi qo'llanildi. II guruhda tiklash Filtek Ultimate kompozit (3M ESPE) bilan birgalikda Filtek Flow suyuqlik kompozit yordamida Cbflow texnikasi yordamida amalga oshirildi. Tugatish silliqlash va charxlash Sof Lex disklari bilan amalga oshirildi. Usul va materiallarning bunday tanlovi amaliy sog'liqni saqlashda keng tarqalganligi bilan bog'liq.

Keyinchalik, tishlar uch oy davomida 2% metilen ko'k eritmasiga joylashtirildi. Metilen ko'k eritmasi past molekulyar og'irlikka ega va boshqa bo'yoqlarga qaraganda ildiz plombalari bo'ylab chuqurroq kirib boradi. Bundan tashqari, u o'tkazuvchan tish segmentlariga osongina kirib boradi va tish matrisasi yoki apatit kristallari tomonidan so'rilmaydi. Belgilangan vaqtning oxirida, olmosni ajratish diskidan foydalanib, tishlar ularning uzunlamasiga o'qi orqali o'tadigan vertikal tekislikda ajratildi.

Bu bo'yoqning yaxshiroq ekstraksiyasini ta'minladi va bo'yoqning tish to'qimalariga kirib borish chuqurligini o'lchash imkonini berdi. Mikrooqishni tahlil qilish uchun sifatli usul ishlatilgan, ya'ni plomba / dentin chegarasi bo'ylab har

qanday bo‘yoq mavjudligi germetizmning buzilishi sifatida qayd etilgan. Plombalarning mikroqish chuqurligi eng uzoqdagi bo‘yash nuqtalari bilan o‘lchandi, ya’ni tekshirilgan tishlarning har bir guruhi uchun namunalardagi bo‘yoqning o‘rtacha kirib borish chuqurligi o‘lchandi - miqdoriy usul. Turli plombalarning moslashuv zonasini mikroskopik tekshirish o‘tkazildi. Statistik tahlil o‘rtacha qiymatni (M), uning o‘rtacha xatosini ($\pm m$) aniqlash, guruhlardagi farqlarning ahamiyatini Student t-testi yordamida baholash bilan o‘zgaruvchanlik statistikasi usulida o‘tkazildi. Taqqoslangan ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farq $p < 0,01$ da muhim deb hisoblandi.

Natijalar va uning muhokamasi. Sifat ko‘rsatkichlarini baholashda shuni ta’kidlash kerakki, tishning bo‘ylama qismidagi har ikkala guruhdagi emal dentin zonasiga silliq o‘tadi, uning yo‘nalishi bo‘ylab emal prizmalari S shaklidagi burmalarni hosil qiladi, shuning uchun bo‘ylama bo‘limda (tish bo‘limi) emal prizmasining ba’zi qismlari uzunlamasiga, boshqalari esa bo‘ylama kesilgan bo‘ladi. I guruh namunalarida (sendvich texnikasi - Filtek Ultimate & Vitremer (3M ESPE)) muqobil aloqa joylari va tirqishli bo‘shliqlar topilgan. II guruh namunalarida (CB Flow - Filtek Ultimate & Filtek Flow (3M ESPE)) oquvchan kompozitsiyaning aloqa zonasida, o‘rganilayotgan zona bo‘ylab plomba va tish to‘qimalari o‘rtasida bo‘shliqlarsiz silliq o‘tish kuzatiladi. Moylar va premolyarlarning chaynov yuzasini tiklashda mikroqimni miqdoriy tahlili shuni ko‘rsatdiki, barcha o‘rganilgan materiallar tish to‘qimalari bilan yuqori mustahkam bog‘lanish hosil qiladi, bu materialning yaxshi mahkamlanishiga va muhrlangan restavratsiya hosil bo‘lishiga yordam beradi. Plomba natijalarining qiyosiy tahlili shuni ko‘rsatdiki, I guruhda bo‘yoqning tish to‘qimalariga kirib borishi qayd etilgan tishlar soni tadqiqot guruhidagi umumiy tishlarning 4 tasini (13%) tashkil qiladi. II guruhdagi shunga o‘xshash ko‘rsatkich 2 baravar kam va 2 (6,7%) ga teng. Tishlarni sendvich texnikasi (Filtek Ultimate & Vitremer (3M ESPE)) bilan tiklashda bo‘yoqning kirib borish chuqurligining o‘rtacha qiymati $0,28 \pm 0,13$ mm ni tashkil etdi. II guruhdagi shunga

o'xshash ko'rsatkich (Filtek Ultimate & Filtek Flow (3M ESPE)) $0,11 \pm 0,08$ mm. Bu qiymat statistik ahamiyatga ega ($p < 0,01$). Shuni ta'kidlash kerakki, CBFlow texnikasidan foydalangan holda guruhda aniq dentin - plomba chegarasi mavjud emas, bu vosita bondingini shakllantirmasdan mukammal bog'lanishdan dalolat beradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalarini hisobga olgan holda, CBflow texnikasida (Filtek Ultimate & Vitremer (3M ESPE)) oquvchan kompozitlardan foydalanish shisha ionomer sement va kompozit birikmasi bilan solishtirganda optimal davolash natijalarini berishi mumkin degan xulosaga kelish mumkin. Sendvich texnikasidan asosiy astar sifatida foydalanish har doim ham intervalgacha aloqa tufayli materialning tish to'qimalariga ishonchli moslashuvini ta'minlamaydi. Filtek Ultimate & Filtek Flow kombinatsiyasi samarali gibril qatlamning shakllanishiga yordam beradi, uning o'zi izolyatsion funktsiyani bajaradi va izolyatsion astardan foydalanishni ixtiyoriy protseduraga aylantiradi. Gibril qatlam shaklida pulpa uchun mikroorganizmlarning kirib kelishidan germetik himoya yaratib, biz uning funktsional faolligini tiklash va mavjud infektsiyaga qarshi kurashish uchun sharoit yaratamiz, immunitet tizimiga muammoni o'z-o'zidan hal qilish imkonini beradi. Bunday holda, suyuq material moslashuvchan qatlam rolini o'ynaydi, uning funktsiyalari: amortizatsiyalanuvchi, polimerizatsiyadan keyingi stressni kamaytiradigan, pastaga o'xshash kompozitsiyani bo'shliq devorlariga moslashishi, materialning yaxshi chegaraviy mosligini ta'minlaydi..

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Brats S. W&H Dentalwerk, Avstriya tomonidan ishlab chiqarilgan WD-74 M (128:8) endodontik qarama-qarshi burchakli tutqichni nikel-titanli fayllar bilan ildiz kanallarini tayyorlash uchun qo‘llash // Stomatologiyaning Maestro. 2006 yil. № 3. 49-51-betlar.
2. Firsova I.V., Poroykiy S.V., Makedonova Yu.A. Zamonaviy muhrlarning muhrlanish qobiliyatini baholash // Tinch okeani tibbiyot jurnali 2014 yil 3-bet. 74-75.
3. Firsova I.V., Poroikiy S.V., Makedonova Yu.A., Kamaletdinova R.S., Kobelev E.V. Zamonaviy stomatologik amaliyotda sifat va xavfsizlik printsiplari // Fan va ta’limning zamonaviy muammolari. 2014 yil, № 6; URL: <http://www.scienceeducation.ru/120-15530> (kirish sanasi: 24.11.2014)
4. Firsova I. V., Poroykiy S. V., Makedonova Yu. A., Dordjiev V. V., Dordjiev C. V. Endotizimlarni mahkamlash uchun materiallarning chegaraviy o‘tkazuvchanligini qiyosiy tahlil qilish // Bugungi kunda endodontika. 2015 yil. № 1. Bilan. 39-43
5. Peters S.I., Peters O.A. Kompyuter tomonidan boshqariladigan chaynash apparatida EBA va MTA plomba materiallarining okklyuzion yuki: skanerlash elektron mikroskop ostida o‘rganish / S.I. Peters, O.A. Peters // J. Endod. 2002. 35-jild. S. 22 - 29.
6. Stomatologiyada ishlatiladigan zamonaviy davolash tagliklarning arsenali Chen Vey, El Uazzani Muhammad, G. P. Kazantseva \ Akademik I. P. Pavlov nomidagi Rossiya tibbiy-biologik gazetasi, no 1, 2013 yil
7. Guryanova S. V., Kolesnikova N. V., Gudima G. O., Lejava N. L., Karaulov A. V. Kariesni davolashda og‘iz suyuqligining immunologik va mikrobiologik ko‘rsatkichlari dinamikasi \ Immunologiya 42-Jild № 4 , 2021

8. Bolalar stomatologiyasi amaliyotida profilaktika tadbirlarini o'tkazish imkoniyatlari to'g'risida dalillar va argumentlar\ Lev Mixaylovich Yanovskiy\ Sibir tibbiyot jurnali, 2014 yil, № 1
9. Lazer Doppler fluometriyasi va densitometriya ma'lumotlariga ko'ra dentin kariesini kompleks davolash samaradorligi Sufiyarov R. M. 1, Gerasimova L. P. \ Stomatologiya muammolari 2016, Vol. 12 № 4, p. © 2016, Yekaterinburg
10. Yosh bolalarda bo'shliq hosil qilmasdan kariozli zararlanishlarni davolash samaradorligi Shakovets Natalya Vyacheslavovna\ Zamonaviy stomatologiya * N1 2018. 47
11. Kombinatsiyalangan infiltratsion davolanishdan so'ng demineralizatsiya qilingan tish emalining yorilishga chidamliligi ko'rsatkichlarini eksperimental tahlil qilish© O. S. Gileva*, A. D. Levitskaya\ Пермский медицинский журнал 2021 \ № 3
12. Psixonevrologik kasalliklarga chalingan bolalarda og'iz suyuqligining Ekspres diagnostikasi stomatologik davolanishni personifikatsiya qilish manbai sifatida \O. V. Gulenko\ Sechenov medical journal No. 3 (33), 2018
13. Ftoridlar: Ularning zamonaviy sharoitda inson salomatligi uchun ahamiyati va ulardan foydalanish istiqbollari\ Iordaniyashvili A. K.\ Kursk ilmiy-amaliy gazetasi "inson va uning salomatligi". – 2019. – № 2.
14. Xeygetyan A. V. 1, Bragin E. A. 2, Maksyukov S. Yu. 1, Labushkina A. V. 1, Alutina E. L. 1, Xarseyeva G. G. Yon tishlarnig kontakt yuzalarida karies bo'lgan bemorlarda immunologik ko'rsatkichlar\ Klinik laboratoriya diagnostikasi, № 8, 2015 yil